

KUTSESTANDARD

Päästja I	18-10122008-44/4
Päästja II	18-10122008-45/4

PÄÄSTJA I, II

ÕIGUS- JA SISEKAITSE KUTSENÕUKOGU

EESSÕNA

Eesti kutsekvalifikatsiooni süsteemis määratletakse kutsekvalifikatsiooni nõudeid viiel tasemel. I tase on madalaim ja V tase kõrgeim (vt lisa A – Kutsekvalifikatsiooni süsteemi terminid). Kõik kutsed ei eelda kutsekvalifikatsiooni tasemete fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonitasemed, sealhulgas vajaduse korral ka haridusnõuded, määrab kindlaks kutsenõukogu.

Käesolev kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide vahel kokkulepitud nõudeid päästja I ja II kutsekvalifikatsioonile.

Kutsestandardi kavandi koostas Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu moodustatud päästeteenistuse töörühm koosseisus:

Ain Karafin	Päästeamet
Margus Möldri	Sisekaitseakadeemia Päästekolledz
Mairit Kratovitš	Siseministeerium
Raoul Raidna	Tallinna Tuletõrje- ja Päästeamet
Margo Tammepõld	Järvamaa Päästeteenistus
Tarmo Marvet	Sisekaitseakadeemia Päästekolledz
Peeter Randoja	Sisekaitseakadeemia Päästekolledž

Ajavahemikus 15 – 30 märts 2002 a viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus, millesse kaasati 22 tuletõrje- ja päästeteenistuste ettevõtete ja koolitajate esindajad Eesti erinevatest piirkondadest. Kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on töörühm arvestanud arvamusküsitlusel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud CEDEFOP'i (European Centre for the Development of Vocational Training – Euroopa Kutsehariduse Arenduskeskus) poolt koostatud Euroopa Liidu liikmesriikide kutseoskusalõuete võrdleva analüüsiga; Leonardo Da Vinci Project, European Firefighter Vocational Study, Project supported by the Federation of the European Union Fire Officers Association, 1997.

Käesolev kutsestandard on koostatud uustöötlusena.

Käesoleva kutsestandardi jõustumisel kaotab kehtivuse 01. veebruaril 2006. a Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu otsusega nr 12 kinnitatud tuletõrjuja-päästja I, II kutsestandard.

Käesolev päästja I, II kutsestandard on kinnitatud 10. detsembril 2008 a. Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu otsusega nr 22.

Kutsestandardis sisalduvad kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

Kutsestandardite kasutusala on järgmine:

- 1) töötajate kutsekvalifikatsiooni nõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kutsekvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks.

2 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub päästeteenistus tuletõrje- ja päästeteenistuste valdkonda, kood 7525.

Ametite Klassifikaatoris² kuulub päästja 5.pearühma “Isiku- ja kaitseteenindajad”, kood 5161.

3 KUTSENIMETUS JA KUTSEKVALIFIKATSIOONI TASE

Eesti keeles:	Päästja I, II
Inglise keeles:	Firefighter I, II
Vene keeles:	Пожарный спасатель I, II
Soome keeles:	Pelastaja I, II

4 KUTSEKIRJELDUS

Päästja tööülesandeks on ilmast ja kellaajast sõltumata tulekustutus- ja päästetööde tegemine: inimeste, vara ja keskkonna päästmine ja/või kaitsmine. Neid tööülesandeid täidab ta maapinnal, kõrgustes, sügavustes, veekogudes jm. Päästja täidab tulekustutus- ja päästemeeskonna vanema korraldusi. Tulekustutus- ja päästetöid tehes kasutab päästja erinevat tulekustutus- ja päästevarustust ning -tehnikat. Tulekustutus- ja päästetööd on keerukad, psüühilist ja füüsilist pingutust nõudvad ning eeldavad organiseeritust ja meeskonnatööd.

Tulekustutus- ja päästetöödel puutub päästja kokku põlemisgaaside, elektri, ohtlike ainete, veega, mis võivad mõjuda tema elule ja/või tervisele.

Komandos hooldab päästja tulekustutus- ja päästevarustust ning tehnikat ja hoiab end heas füüsilises vormis.

Päästja osaleb regulaarselt täienduskoolitusel.

Tööks vajalikud isikuomadused on kohusetunne ning pinge- ja stressitaluvus.

Päästja I kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kutsestandardile vastav koolitus.

Päästja II kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav keskharidus, kutsestandardile vastav koolitus.

Täpsemad päästja I ja II kutsekvalifikatsioonide taotlemise tingimused määratakse päästeteenistujate kutsekvalifikatsioonide tõendamise ja omistamise korras.

5 KUTSEOSKUSNÕUDED (vt lisa B)

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

5.1 Üldoskused ja -teadmised

- 5.1.1 Õigusaktid – kesktase
- 5.1.2 Töökeskkonna ohutus
  - 1) töötervishoid ja tööhügieen
  - 2) tuleohutus
  - 3) elektriohutus
  - 4) esmaabi andmine
  - 5) vormiriietus ja isikukaitsevahendid
  - 6) turvasüsteemid
  - 7) jäätmekäitlus
- 5.1.3 Keeleoskus (vt lisa C)
  - 1) eesti keel – kesktase
  - 2) üks võõrkeel – algtase

5.2 Põhioskused ja -teadmised

- 5.2.1 Kutsealaga seotud õigusaktid
- 5.2.2 Päästeala süsteem, struktuur ja töökorraldus
- 5.2.3 Organisatsioonikäitumine
- 5.2.4 Psühholoogia – I nõue puudub; II algtase
- 5.2.5 Suhtlemine ja kutseetika – I, II algtase
- 5.2.6 Üldkehaline ettevalmistus – I nõue puudub; II kesktase
  - 1) üldfüüsiline treening
  - 2) sporditervishoid
- 5.2.7 Tulekustutus- ja päästetöödel kasutatavad töövahendid ja varustus, nende ohutu kasutamine ja kasutusjärgne hooldamine – I kesktase; II kõrgtase (vt lisa D)
- 5.2.8 Tulekustutustööd – I algtase; II kesktase
  - 1) tulekahju alused
  - 2) tuletõrjesisivarustus
  - 3) suitsusukeldumine
  - 4) tulekahjude eritüübid ja nende iseärasused
  - 5) tegutsemine erinevates olukordades
  - 6) tööohutus tulekustutustöödel
- 5.2.9 Päästetööd – I algtase; II kesktase
  - 1) õnnetuste eritüübid ja nende iseärasused
  - 2) tegutsemine erinevates olukordades
  - 3) tööohutus päästetöödel
- 5.2.10 Häirekorraldus
  - 1) side- ja infotehnoloogiavahendid
  - 2) häirekeskuse töökorraldus
- 5.2.11 Erakorraline meditsiin – I algtase; II kesktase
  - 1) inimese anatoomia ja füsioloogia
  - 2) inimese patoanatomia ja -füsioloogia
  - 3) eluohtlikud seisundid – traumad ja erakorralised haigestumised
  - 4) olukorra hindamine sündmuskohal
  - 5) kannatanu üldseisundi hindamine
  - 6) esmaabi
  - 7) kannatanu transport
  - 8) tööohutus
- 5.2.12 Tuleohutusjärelevalve – I nõue puudub; II algtase
- 5.2.13 Tulekustutus- ja päästetööde juhtimine – I nõue puudub; II algtase

5.3 Lisaoskused ja teadmised

5.3.1 Autojuhtimisoskused

5.4 Isikuomadused ja võimed

- 1) kohanemisvõime
- 2) pinge- ja stressitaluvus
- 3) koostöövõime
- 4) usaldatavus
- 5) kohusetunne
- 6) otsustusvõime
- 7) füüsiline võimekus

6 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

KUTSEKVALIFIKATSIOONI SÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskustele, vilumustele, kogemustele, väärtushinnangutele ja isikuomadustele.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel.

I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealased oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste ning vilumustele ja kogemustele omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutavas olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi; korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutavas olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

KUTSEOSKUSNÕUDED

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioscused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

KONKREETSETE TEADMISTE JA OSKUSTE TASEMETE KIRJELDUSED

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Keskase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine

KEELEOSKUSTASEMETE KIRJELDUSED
Lisa C

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	
MÕISTMINE	Saan aru tuttavatest sõnadest ja fraasidest, mis puudutavad mind, minu perekonda ja minu vahetut ümbrust, kui inimesed räägivad aeglaselt ja selgelt.	Saan aru fraasidest ja sageli kasutatavatest sõnadest, mis on vahetult seotud mulle oluliste valdkondadega (näiteks info minu ja mu perekonna kohta, sisseostude tegemine, kodukoht, töö). Saan aru lühikeste, lihtsate ja selgelt väljahääldatud ütluste põhisisust.	Saan aru põhilisest infost selges tavakõnes tuttavatel teemal: töö, kool, vaba aeg jne. Saan aru aeglaselt ja selgelt edastatud raadio- või teleaadete põhisisust, kui need käsitlevad päevateemasid või mulle huvitavaid teemasid.	Saan aru pikematest kõnedest ja ettekannetest ning tuttava teema puhul isegi nende keerukamatest nüanssidest. Saan aru enamiku teleuudiste, publitsistikasaadete ja filmide sisust.	Saan aru pikemast tekstist isegi siis, kui see pole selgelt liigendatud ja seosed on esitatud kas kaudselt või vihjamisi. Saan suurema vaevata aru teleprogrammide ja filmidest.	Saan vaevata aru igasugusest kõnest, olenemata sellest, kus seda esitatakse. Saan aru ka kiirkõnest, kui mulle antakse pisut aega hääldusviisiga harjumiseks.	KUULAMINE
	Saan aru tuttavatest nimedest, sõnadest ja väga lihtsatest lausetest näiteks siltidel, plakatitel või kataloogides.	Saan aru väga lühikestest lihtsatest tekstidest. Oskan leida eeldatavat spetsiifilist informatsiooni lihtsatest igapäevatekstidest (näiteks reklaamid, tööpakkumised, prospektid, menüüd, sõiduplaanid), samuti saan aru lühikestest lihtsatest isiklikest kirjadest.	Saan aru tekstidest, mis koosnevad sagedamini esinevatest või minu tööga seotud sõnadest. Saan aru sündmuste, mõtete ja soovide kirjeldusest isiklikes kirjades.	Saan aru aktuaalsetel teemadel kirjutatud artiklitest, kus autorid väljendavad mingeid kindlaid seisukohti või vaatenurki. Saan aru tänapäevasest proosast.	Saan aru pikkadest ja keerulistest tekstidest, nii olustikulistest kui ka kirjanduslikest, tajudes nende stiililist eripära. Saan aru erialastest artiklitest ja pikematest tehnilistest juhenditest isegi siis, kui need vahetult ei puuduta minu eriala.	Saan vaevata aru kõigist kirjaliku teksti liikidest, sealhulgas abstraktsetest, struktuurilt ja/või keeleliselt keerulistest tekstidest, näiteks käsiraamatutest, erialastest artiklitest ja ilukirjandusest.	LUGEMINE
RÄÄKIMINE	Oskan lihtsal viisil suhelda tingimusel, et vestluspartner aeglaselt räägib, vajadusel öeldud kordab või ümber sõnastab ning mind vestlemisel aitab. Oskan küsida lihtsaid küsimusi ja neile vastata.	Saan hakkama igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otseselt ja lihtsat infovahetust tuttavatel teemadel. Oskan kaasa rääkida, ehkki ma ei oska veel ise vestlust juhtida.	Saan enamasti keelega hakkama maal, kus see on kasutusel. Oskan ettevalmistuseta vestelda tuttavatel, huvitaval või olulisel teemal: pere, hобid, töö, reisimine ja päevasündmused.	Oskan vestelda piisavalt spontaanselt ja lodusalt, nii et suhtlemine keelt emakeelena kõnelevate inimestega on täiesti võimalik. Saan aktiivselt osaleda aruteludes tuttavatel teemal, oskan oma seisukohti väljendada ja põhjendada.	Oskan end mõistetavaks teha lodusalt ja spontaanselt, väljendeid eriti otsimata. Oskan kasutada keelt paindlikult ja tulemuslikult nii ühiskondlikel kui ka tööalasel eesmärkidel. Oskan avaldada mõtteid ja arvamusi ning vestluses teemat arendada.	Saan vaevata osaleda igas vestluses ja diskussioonis ning oskan idioome ja kõnekeelseid väljendeid. Oskan täpselt edasi anda tähendusvarjundeid. Vajadusel oskan lausungi ümber sõnastada, nii et vestluses osalejad seda vaevalt märkavad.	SUULINE SUHTLUS
	Oskan kasutada lihtsaid fraase ja lauseid kirjeldamiseks kohta, kus elan, ja inimesi, keda tunnen.	Oskan kasutada mitmeid fraase ja lauseid, et kirjeldada oma perekonda ja teisi inimesi, elutingimusi, hariduslikku tagapõhja, praegust või eelmist tööd.	Oskan lihtsate seostatud lausetega kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja kavatsusi. Oskan lühidalt põhjendada ning selgitada oma seisukohti ja plaane. Oskan edasi anda jutu, raamatu ja filmi sisu ning kirjeldada oma muljeid.	Oskan selgelt ja üksikasjalikult käsitleda ainekstest teemadest, mis puudutab minu huvialasid. Oskan selgitada oma seisukohti aktuaalsetel teemadel, tuues välja erinevate arvamuste poolt- ja vastuargumendid.	Oskan keerulisi teemasid täpselt ja üksikasjalikult kirjeldada, välja tuua alateemad ja olulisemad punktid ning teha kokkuvõtet.	Oskan esitada selge ja ladusa, kontekstile vastava stiilis kirjelduse või põhjenduse, millel on loogiline ülesehitus, mis aitab kuulajal märgata ja meelde jätta kõige olulisemat.	SUULINE ESITUS
KIRJUTAMINE	Oskan kirjutada lühikest ja lihtsat teadet (näiteks postkaarti puhkuse-tervitustega) ning täita formulare (näiteks hotelli registreerimislehte, kus küsitakse isikuandmeid: nime, aadressi, rahvust/kodakondsust).	Oskan teha märkmeid ja koostada väga lihtsat isiklikku kirja, näiteks kellegi tänamiseks.	Oskan koostada lihtsat seostatud teksti tuttavatel või mulle huvi pakkuvatel teemal. Oskan kirjutada isiklikku kirja, milles kirjeldan oma kogemusi ja muljeid.	Oskan kirjutada selgeid ja detailseid tekste mulle huvi pakkuvatel teemadest. Oskan kirjutada esseed, aruannet või referaati, edastamaks infot ning kommenteerides ja põhjendades oma seisukohti. Oskan kirjutada kirju, milles tõstan esile kogemuste ja sündmuste mulle olulisi aspekte.	Oskan ennast väljendada selges, hästi liigendatud tekstis, avaldades oma arvamust vajaliku põhjalikkusega. Oskan kirjutada kirja, esseed või aruannet keerukal teemal ja esile tõsta olulisemat. Oskan lugejast lähtuvalt kohandada oma stiili.	Oskan kirjutada lodusalt ja selgelt vajalikult stiilis. Oskan koostada keerulisi kirju, aruandeid või artikleid, esitada ainekstest loogiliselt liigendatuna nii, et lugeja suudab eristada olulist. Oskan koostada erialaseid ja ilukirjanduslikke sisukokkuvõtteid, annotatsioone ning retsensioone.	KIRJUTAMINE

Tabel. Euroopa Nõukogu keeleoskustasemete süsteem: enesehindamise skaala

KUTSEALAL KASUTATAVAD TÖÖVAHENDID JA VARUSTUS

- 1) päästja kaitseriietus
- 2) käsitöövahendid
- 3) tuletõrjevoolikud
- 4) tuletõrjearmatuur
- 5) joatorud
- 6) tuletõrjeredelid
- 7) nõõrid
- 8) autotehnika
- 9) pumbad
- 10) vahtkustutusseadmed
- 11) sisepõlemismootoriga töövahendid
- 12) elektrilised töövahendid
- 13) hüdraulilised töövahendid
- 14) pneumaatilised töövahendid
- 15) hingamisaparaadid
- 16) kompressormasinad
- 17) esmaabivahendid
- 18) keemiasukeldumisvarustus ja –vahendid
- 19) pinnapäästevarustus ja –vahendid